

تطبيق كنوانسیون بین المللی رفع تبعیض علیه

زنان با فقه اسلامی

تالیف :

مریم غلامی

کارشناس شد فقه و حقوق خصوصی

دکتر مهدی زارع

عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، رستان

عنوان و نام پدید آور : تطبیق کنوانسیون بین المللی رفع تبعیض علیه زنان با فقه اسلامی

مشخصات نشر : تهران ، پیروز ، ۱۳۹۵

مشخصات ظاهری : ۲۰۰ ص

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۱۱-۳۵-۴

موضوع : زنان در اسلام / تبعیض جنسی علیه زنان

وضعیت فهرست نویسی : فیا

رده بندی کنگره : ۱۳۹۵ ۶ ۸ غ / BP ۱۸۹

رده بندی دسی : ۲۹۷ / ۳۶

شماره ک شناسایی ملی : ۴۳۷۷۹۲۷

تطبیق کنوانسیون بین المللی رفع تبعیض علیه زنان با فقه اسلامی

مریم غلامی / مهدی زارع

پیروز ۱۳۹۵

وزیری

۱۱۰۸

۱۱۰۸

۱۱۰۸

۳۰۰۰۰ تومان

۹۷۸-۶۰۰-۸۰۱۱-۳۵-۴

مجمع چاپ کوثر لارستان

عنوان کتاب :

پدید آوران :

ناشر :

قطع :

نوبت چاپ :

سال چاپ :

تیراژ :

قیمت :

شابک :

لیتوگرافی ، چاپ ، صحافی :

امروزه ارزش‌های اجتماعی و فرهنگی جوامع، تشکیل دهنده مخاصمات و تفاهمات خرد و کلان انسانی هستند. ارزش‌هایی که پایه‌گذار تمدن‌های سترگ و پیشرو بوده در مواجهه با ارزش‌های رقیب در جدال و چالش مستمر به سر برده‌اند، به گونه‌ای که برخی در این میان از آن به جنگ تمدن‌ها و برخی برای تلطیف این واقعیت از گفتگوی تمدن‌ها سخن به میان آورده‌اند.

بسیاری از کنوانسیون‌های بین‌المللی در عرصه حمایت از حقوق بشر که بیشتر متأثر از تمدن غرب و فرهنگ سکولار و یا مسیحیت پروتستانیزه می‌باشند در مواجهه با ارزش‌ها و مبانی اساسی حقوق اسلامی به صورت فعال ظاهر شده‌اند. هر چند که بسیاری از مفاد کنوانسیون‌های بین‌المللی نظام حقوق بین‌الملل معاصر، برگرفته از حقوق طبیعی و از منظر اسلامی از حقوق فطری انسان‌ها هستند و طبیعتاً باعث نزدیک شدن فرهنگ‌ها، تمدن‌ها و در نهایت جوامع انسانی به همدیگر می‌شوند اما برخی از مفاد این کنوانسیون‌ها در تعارض آشکار و ستیز قطعی با دیگر فرهنگ‌ها، آداب و رسوم اجتماعی دیگر مناطق دنیا قرار دارند که آن‌ها را تسلیم یکی از طرفین و یا ادامه ستیزهای دامن‌دار نمی‌بخشد.

کنوانسیون بین‌المللی رفع تبعیضات نژادی نیز همانند دیگر کنوانسیون‌های حقوق بشری مشابه که بسیاری از کشورهای دنیا بدان ملحق شده‌اند در همین راستا دارای نقاط مشترک و اختلاف فراوانی است که نقد و بررسی دقیق‌تر آن می‌تواند به کمتر شدن سوء تفاهات و به رسمیت شناختن اختلافات و تقویت بنیان‌های مثبت ارزشی کشورهای مورد حمله منجر شود.

امید است نوشتار پژوهشی پیش رو در استحکام سرن‌های فکری، و اعتقادی ملت عزیزمان ایران و استحاله نشدن نظام ارزشی و حقوقی کشورمان در جهانی سازی خشن نظام غرب‌گزار بین‌المللی معاصر مثمر‌تر بوده و مفید واقع گردد و متفکران مذهبی و ملی ما را از حالت انفعال بی‌پرویه و پیرش "گوه‌های ترجمه‌ای خارج سازد".

مهدی زارع - مریم غلامی

از آنجائی که تاریخ بشر گویای وضعیت نامطلوب زنان بوده و طی قرون متمادی، معیارهای ارزشی حاکم بر جوامع متعدد با نادیده انگاشتن توانایی‌ها و قابلیت‌های زنان در بهبود سطح زندگی و روند تکاملی جامعه، همواره زن را به عنوان یک انسان درجه دو محسوب کرده است، به همین خاطر مجامع بین المللی به خصوص سازمان ملل متحد در طول بیش از نیم قرن حیات خود با برپایی اجلاس‌ها، کنفرانس‌ها و اعلامیه‌ها گام‌های بلندی در راه شناسایی جهانی حقوق زن در کشورهای مختلف برداشته است.*

«کنوانسیون بین المللی رفع تبعیض علیه زنان» آخرین دستاورد دنیای مدرن برای دفاع از حقوق زنان در سراسر جهان است. کنوانسیون هر نوع تفاوت مبتنی بر جنسیت را بین زن و مرد تبعیض تلقی می‌کند و خواهان زدودن آن است و برای دستیابی به این آرمان در موارد مختلف دولت‌ها را به تأمین تساوی همه جانبه حقوق زنان با مردان توصیه می‌کند تا موانع قانونی رسیدن به این هدف را مرتفع سازند و اقدامات مقتضی را برای ایجاد تساوی زنان با مردان در همه حقوق اجتماعی، سیاسی، خانوادگی و ... اتخاذ نمایند.

بررسی‌ها و گزارش‌ها نشان می‌دهد که در بسیاری از کشورها که به کنوانسیون مذکور پیوسته‌اند این توصیه‌ها جامه عمل به خود نبوش و زنان در دسترسی به منابع مالی، فرصت‌های شغلی و حقوق اجتماعی و خانوادگی و شرکت در تصمیم‌گیری در امور کشوری، به سطح مساوی با مردان نرسیده‌اند، ضمن اینکه در خصوص اصل برابری تساوی بین زن و مرد تا این حد چالش‌هایی نیز بین مکاتب و مذاهب و فرهنگ‌های مختلف وجود دارد. بر این اساس، قرار می‌گیرد چنین تساوی مطلق را نه عملی و نه متناسب با وضعیت طبیعی زن و مرد و نه حتی به نفع زن می‌دانند. لذا بسیاری از کشورهایی که به کنوانسیون پیوسته‌اند به تناسب دیدگاه و احیاناً امکانات خود نسبت به برخی از مواد و مقررات آن اعلام حق تحفظ یا حق شرط نموده، و خود را ملزم به رعایت آنها نکرده‌اند. و عموماً هم برخی مقررات متفاوت بین زن و مرد، و گاه به ظاهر تبعیض آمیز را، تبعیض ناروا ندانسته و آن‌ها را مبتنی بر مصالح زن و مرد و خانواده، و حتی واجد وصف جنبه حمایتی از زن می‌دانند.

جمهوری اسلامی ایران با گذشت نزدیک به سی و پنج سال از به اجرا درآوردن کنوانسیون مذکور، هنوز به این کنوانسیون نپیوسته است.

مکتب انسان‌ساز و جامع نگر اسلام با نگرشی فراگیر و با در نظر گرفتن همه ویژگی‌های زنان، منزلت و کرامت والایی را برای آنان به ارمغان آورده است. به طور مسلم از نظر تکوینی تفاوت‌های حکیمانه‌ای میان زن و مرد وجود دارد اما در عین حال اسلام بین حقوق و تکالیف زن و مرد نوعی تعادل برقرار نموده

است. مخاطب اصلی آیات الهی و شریعت مقدس، همان «حقیقت آدمی» و «انسانیت انسان» است و جنسیت او جایگاه اساسی و اصلی ندارد.

بنیان کنوانسیون وجود اختلافات طبیعی و تکوینی در خلقت زن و مرد را مورد غفلت قرار داده‌اند، در حالی که خداوند در قوانین اسلام با در نظر داشتن این اصل مهم قوانین را وضع کرده است. در نتیجه مصالح هر دو مد نظر قرار گرفته و از هر گونه ظلمی جلوگیری شده است. بنیان کنوانسیون با اصرار بر ضرورت تساوی و برابری زنان و مردان در همه شؤون دچار یک خطای مبنايي شده‌اند و آن خلط تساوی با عدالت و نابرابری با تبعیض است و منشأ این اشتباه نادیده گرفتن تفاوت‌های تکوینی میان زن و مرد است. حال آنکه وضع قوانین برابر در شرایط نابرابر عین تبعیض و بی‌عدالتی است. به همین جهت اسلام با وضع قوانین متناسب با طبیعت مرد و زن به تشریع احکام و حقوق در راه تعالی و کمال انسان پرداخته است.

نوشتار حاضر بر آن است که حقوق خانوادگی، اجتماعی - سیاسی و مدنی - جزایی زنان را در فقه اسلامی و قوانین جمهوری اسلامی ایران تبیین نموده و سپس با نگاهی بر کنوانسیون رفع تبعیض به داوری و شفاف‌سازی این معادله پرداخته شود.

فهرست مطالب

۱	فصل اول: درآمدی بر جایگاه و حقوق زن در اسلام و غرب
۲	گذری بر وضعیت حقوق زنان
۴	دفاع از حقوق زنان توسط مجامع بین المللی
۷	دفاع از حقوق زنان؛ دین، سنت و مدرنیته
۸	امکان دست یابی به عدالت ملموستر در پرتو اجتهاد فقیهان
۱۰	انگیزه پیدایش جنبش های طرفدار برابری میان زن و مرد
۱۱	معرفی کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان
۱۱	پیشینه تاریخ کنوانسیون
۱۳	موضوع و هدف کنوانسیون
۱۴	کشورهای عضو کنوانسیون
۱۵	موضع جمهوری اسلامی ایران نسبت به کنوانسیون
۱۸	نظری اجمالی بر موضوعات و مفاد کنوانسیون
۲۰	نگاه محوری کنوانسیون در دفاع از حقوق زنان
۲۱	نقد محتوایی کنوانسیون
۲۳	کنوانسیون و پیامدهای اجتماعی آن
۲۳	- رشد منفی یا سیر نزولی جمعیت
۲۴	- روابط نامشروع جنسی
۲۵	- خشونت جنسی علیه بانوان
۲۶	- فشار مضاعف
۲۷	- آزارهای جنسی علیه زنان شاغل
۲۷	- بحران خانواده در غرب

۲۸	تفاوت زن و مرد از دیدگاه غرب و اسلام
۲۹	فمینیسم در غرب
۳۰	زن در فرهنگ غرب
۳۲	نگاهی به جهان بینی اسلام درباره زن
۳۴	عظمت حقوقی و اخلاقی زن در قرآن
۳۶	همسانی زن و مرد از حیث ارزش وجودی
۳۹	تساوی یا تشابه
۴۱	سر تفاوت بین زن و مرد
۴۱	تفاوت های تکوینی زن و مرد
۴۳	تفاوت زن و مرد از لحاظ جسمانی
۴۳	تفاوت زن و مرد از لحاظ روانی
۴۴	تفاوت زن و مرد از لحاظ احساسات متدین به یکدیگر
۴۵	راهبردهای رفع نابرابری جنسی از نظر اسلام
۴۸	فصل دوم : منابع ، اصول و مبانی نظام حقوقی اسلام
۴۹	منابع حقوق در اسلام
۴۹	قرآن مجید
۵۰	سنت
۵۱	اجماع
۵۲	عقل
۵۲	قیاس
۵۳	عرف و عادت
۵۴	اصول و مبانی نظام حقوقی اسلام

- دیدگاه اسلام درباره عقل ۵۴
- مبانی و اصول انسان شناسی از نظر اسلام ۵۶
- فرد و جامعه از دیدگاه اسلام ۵۷
- نقش دین از دیدگاه اسلام ۶۰
- آزادی اندیشه ، مذهب و بیان در اسلام ۶۱
- مکتب حقوق طبیعی (فطری) ۶۴
- اسلام و حقوق طبیعی ۶۵
- فصل سوم: مناخ ، اصول و مبانی نظام حقوقی غرب ۶۷
- منابع حقوق غرب ۶۸
- قراردادگرایی ۶۸
- عنیت گرایی ۶۹
- اصول و مبانی نظام حقوقی غرب ۶۹
- عقل گرایی (راسیونالیسم) ۷۰
- اومانیسم ۷۰
- فردگرایی (ایندیووالیسم) ۷۲
- سکولاریسم ۷۳
- لیبرالیسم ۷۴
- ارزیابی حقوق طبیعی غرب ۷۶
- فصل چهارم: بررسی تطبیقی کنوانسیون با فقه اسلامی و قوانین جمهوری اسلامی ۷۸
- اشتراکات مواد کنوانسیون با قوانین جمهوری اسلامی ایران ۷۹
- بررسی تعارضات در زمینه حقوق خانواده ۸۱
- حقوق خانواده در کنوانسیون ۸۲

۸۳	حقوق خانواده در فقه امامیه و قوانین جمهوری اسلامی ایران
۸۳	- تفاوت در سن بلوغ و ازدواج
۹۳	ولایت در نکاح
۹۸	ازدواج با غیر مسلمان
۱۰۱	ریاست و سرپرستی خانواده
۱۰۴	حق حضانت
۱۰۸	ولایت و قیمیت بر طفل
۱۱۱	تعدد زوجات
۱۱۵	عیوب موجب فسخ نکاح
۱۱۸	حق طلاق
۱۲۱	عده
۱۲۴	بررسی تعارضات در زمینه حقوق اجتماعی - سیاسی زنان
۱۲۴	حقوق اجتماعی - سیاسی زنان در کنوانسیون
۱۲۷	مشارکت در اداره حکومت و تصدی مسئولیت
۱۳۵	قضاوت
۱۴۰	حق انتخاب مسکن
۱۴۱	بررسی تعارضات در زمینه حقوق مدنی - جزایی زنان
۱۴۱	حقوق مدنی - جزایی زنان در کنوانسیون
۱۴۲	حقوق مدنی - جزایی زنان در فقه امامیه و قوانین جمهوری اسلامی ایران
۱۴۲	حق ارث
۱۴۶	حق قصاص
۱۵۶	حق شهادت

مقایسه و نتیجه گیری ۱۶۰

پیوست : قسمت های برجسته از متن کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان ۱۶۵

منابع و مأخذ ۱۷۴

www.ketab.ir